

Do čs. armády jsem vstoupil ihned po absolvování středoškolského studia s přesvědčením a snahou podílet se na budoucí obraně nového demokratického státu, pod silným tlakem otce památky a jeho nejvyšší vlastenecké oběti.

Ve vojenské akademii v Hranicích jsem byl odborně připravován v době od 1. října 1947 do 17. července 1949. Prožil jsem v ní únorový politický zvrat, se všemi zápornými průvodními jevy v armádě tehdy probíhajícími. Mezi veliteli a profesory VA silně kontrastovaly dvě protichůdné politické skupiny. Poctivě a demokraticky smýšlející jedinci, věrní zásadám TGM na straně jedné, a komunistickou stranou řízená skupina „osvětářů“ na straně druhé. Tlak této skupiny byl stále patrnější a bezohlednější. Byla rozložena od velitelství akademie, přes velitele oddílů až k jednotlivým setninám vojenských akademiků, ve kterých byli tajně získáváni důstojníci i posluchači k morálně destruktivní spolupráci. Našlo se jich bohužel dost, ať již z důvodu poblouznění teorií marxismu-leninismu, nebo motivací čistě prospěchářskou. Na půdě školy probíhal tvrdý politický boj. Projevil se také změnou velitele VA, od října 1948 nástupem gen. Karla Vegera, který byl ochoten tvrdě prosazovat komunisty diktované postoje a změny. „Buržoazní synky předmnichovské šlechty vymeteme z armády železnými košťaty“ – bouřlivě hlásal.

Všechny tyto události jsem intenzivně prožíval a názorově formoval do svého vědomí dvacetiletého člověka. Osvětový důstojník setniny mne nespouštěl ze svých pronikavých bolševických očí a neodpustil si připomínat mi nežádoucí třídní původ, bez ohledu k mému dobrému plnění služebních povinností. I někteří „vybraní“ spolužáci dávali ostatním najevo svou třídní nadřazenost a své důležité politické poslání bdít nad názorovou „čistotou“ budoucího důstojnického sboru.

S podobným procesem zákeřné transformace jsem se potom setkával také u milovického instrukčního praporu, k němuž jsem byl po absolvování VA přidělen. Do této posádky jsem nastoupil v červenci 1949, těsně po veliké čistce, která v milovickém rajonu probíhala v souvislosti s postihem jeho velitele, gen. Příkryla a byla provázena propuštěním mnoha zde působících důstojníků západního zahraničního odboje.

Na vlastní žádost jsem byl v březnu 1950 přemístěn k samostatnému výsadkovému praporu do Zákup u České Lípy. Také u tohoto útvaru byl zprvu dobrý kádr demokraticky smýšlejících kolegů, pracujících však již pod silným tlakem horlivého důstojníka obranného zpravodajství. Po absolvování výsadkového přeškolovacího kursu byl jsem od roty odvolán a pověřen funkcí operačního důstojníka štábu této jednotky nově budovaného druhu vojska. Toto zařazení mi umožňovalo být v neustálém styku nejen s velitelem praporu, ale také s velitelstvím celého výsadkového vojska na MNO v Praze, tehdy ještě za působení plk. Alexandra Kováče, který vystřídal po nedávném zatčení generála Karla Palečka. Prahu jsem často navštěvoval na služebním motocyklu, v zimním období pořádně prokřehlý.

Rozhodný zlom v čs. armádě nastal po příchodu A. Čepičky do MNO, který byl provázen radikálními organizačními a kádrovými změnami v armádě. Politické prostředí armádního života se stávalo pro názorově demokraticky pevné jedince těžko snesitelné a na každém kroku ponižující. Pouze stranou dosazené a odborně často zcela neschopné kádry, výbojní kariéristé a nezdravě vylekaní jedinci našli v tomto ovzduší své další existenční podmínky. Ostatní se ocitli ve skupině k odpisu. Citlivý člověk, pozorně sledující dění ve státě, tvrdé nespravedlivosti a křivdy, nemohl v takovém prostředí uspět. Byla to otázka charakteru a postoje získaného výchovou, vzděláním a objektivním pozorováním okolního dění. Jakékoliv vybočení z řady bylo úzkostlivě sledováno a postihováno. Přesvědčil jsem se o tom záhy, byv předvolán před komisí MNO, abych se zodpovídal za

svůj kritický postoj k nově Čepičkou vydaným základním vojenským řádům, otrockým překladům řádů sovětských.

V červenci 1952 po nástupu nového, dravě ambiciózního velitele zákupského výsadkářského praporu, byl jsem pro své „ netřídni „ názory a přístupy rozhodnutím MNO přemístěn jako instruktor voj. výcviku na leteckou fakultu tehdejší VTA (Vojenská technická akademie) v Brně. V této době byl již také odstaven a zatčen pražský velitel výs. vojska, plk. A. Kováč.

V Brně jsem měl veliké štěstí, byv přidělen do služební podřízenosti charakterního a demokraticky smýšlejícího majora, kterého jsem si přátelsky vážil. Tento vztah mi značně ulehčoval mé nové postavení v obrovské a velikášsky tehdy organizované i vedené nové vojenské škole. V jedenapadesátém roce zřizovaná VTA byla podnikem, který defakto zlikvidoval veškeré civilní brněnské vysoké školství. Čepičkou řízené MNO všechny jeho prostory bez jakýchkoliv skrupulí bezohledně zabralo. Všechny vysokoškolské budovy a mnoho jiných civilních školských zařízení po celém městě byly použity pro **zřízení šesti fakult VTA** (dělostřelecká, tanková, letecká, ženijní, spojovací a chemická). Na každé z nich byli školeni frekventanti tří specializačních oborů: obor velitelský pro důstojníky řadových armádních útvarů, obor velitelsko technický pro útvarové specialisty různých tech. služeb a obor vojensko-průmyslový pro vojenský dozor a armádní zájmy v různých prům. odvětvích. Mnoho z profesorů a asistentů civilních fakult bylo nakomandováno do armádních služeb. Z některých vážených soudruhů profesorů se stali rázem plukovníci a generálové, ač jejich dřívější vojenská hodnost byla nízká nebo vůbec žádná. Velmi kuriózní bylo nařízení velitele VTA, že tito novopečení vysocí důstojníci musí projít intenzívním základním pořadovým výcvikem. Řízením zlomyslného osudu jsem, jako výcvikový instruktor třetí fakulty, byl tímto dosti nevděčným úkolem pověřen já. Stalo se pro mě značně komickým zážitkem, když přede mnou – nadporučíkem – stála bídně vyrovnaná řada několika plukovníků a generálů, ze kterých za vysokoškolskou katedrou směrem k posluchačům sršely obvykle zkouškové obavy a hrůza. Tito jedinci nyní museli přijímat mé instrukce, poslouchat mé řízné povely a provádět nařízené základní cviky pozor, pohov, čelem vzad, pochodem v chod, zastavit stát atd. Jak už tomu někdy bývá, vymyslela tehdy nějaká velmi „moudrá“ pomazaná hlava, že se nařízený výcvik bude provádět ve čtvercovém nádvoří hlavní velitelské budovy VTA na tehdejší Leninově třídě, ve které byly nejen kanceláře velitelství, ale ve vyšších patrech také učebny posluchačů. Stalo se tudíž mnohokrát, že o přestávkách byla okna plná posluchačů, kteří se zájmem a shovívavými úsměvy pozorovali na nádvoří předváděné divadlo. Toporností a nešikovností svých - v mnoha případech již postarších a pupkatých - autorit se všichni dobře bavili. Současně jistě pociťovali vnitřní pocit zlomyslného uspokojení, že jsou tentokrát na řadě také jejich pedagogické kapacity.

Třetí letecká fakulta, spolu s fakultou spojovací, zřídila své posluchárny v bývalé budově fakulty právnické na Veverčí ulici, někdejším protektorátním sídle gestapa, kde i maminka byla před otcovou smrtí vyslýchána. Jako ubikace sloužily posluchačům letecké a dělostřelecké fakulty Kounicovy koleje. Jedno z mých kancelářských působišť pro dobu studijní bylo v prvním poschodí pravé části budovy býv. fakulty právnické, druhé pro dobu mimostudijní v přízemí pravého traktu t. zv. kouniček – **s oknem vedoucím do uzavřeného a neblaze proslulého nádvoří jejich areálu. Plné dva roky své služební vojenské pouti jsem se musel dívat přímo na popraviště, na kterém v červnu 1942 zemřel můj táta. Byl jsem tudíž neustále psychicky konfrontován s minulostí – v době, kdy přišel další, tentokrát soudružský úder pod pás. Není proto divu, že se prožitá traumata nacistická a poté do ruda zbarvená v mé mysli spojila a dodnes se občas vracejí.** Politická situace byla zlá a neustále se přiostrhovala. V posledním čtvrtletí roku 1952 probíhal inscenovaný proces s Rudolfem Slánským a jeho společníky, končící

v závěru roku několika popravami. Dne 5. března 1953 zemřel Stalin, 14. března prezident Gottwald. Celý zbytek měsíce se brněnský vojenský život utápěl v nařízeném státním smutku a velikášsky organizovaných tryznách. Ocitl jsem se dokonce na koberci velitele VTA s požadovaným vysvětlením jak je možné, že se v době hlubokého smutku dva jedinci z mně svěřené jednotky na vycházce opili, nechutně vtipkovali a budili všeobecné pohoršení. Opravdu bylo pro mocipány tehdy těžké pochopit, že ujařmený národ nad smrtí tyranů zajásal?

K rozhodujícímu psychickému otřesu však došlo v měsíci květnu 1953. Dnem 18. dubna byla rudou mocí vydána celostátní vyhláška obsahující směrnice k uplatnění vládního nařízení o úpravě důchodů a zaopatření osob nepřátelských lidově demokratickému zřízení. V její předmluvě se uvádí, že důchodové zabezpečení je velkou vymožeností pracujících. „Z důchodového zabezpečení se však dosud vyplácejí důchody i dřívějším představitelům kapitalistického řádu, dále i těm, kteří jako věrní přísluhovači jim pomáhali potlačovat boj dělnické třídy za svržení kapitalismu.“ Vyhláška přesně popisovala, co se má komu vzít a vůbec nebrala v úvahu účast postižených v protinacistickém boji, ani jejich hrdinskou smrt. **Dle uvedeného „receptu“ dostala maminka přípis MNO, že je vdovou po horlivém služebníkově kapitalistického řádu a také ona sama se staví záporně k budovatelskému úsilí pracujícího lidu a socialistické výstavbě vlasti. Vdovský důchod, který pobírá, bude proto zkrácen na polovinu své hodnoty.**

Uvedená skutečnost mě roztrpčila měrou nejvyšší a přivedla nakonec k rozhodnutí, že v takové armádě, která šlape i po hrdinech protinacistického odboje, dále působit nemohu a ani nechci. Byla to pro mne celkem jednoduchá, ale jen se značnými neblahými důsledky řešitelná nerovnice: do čs. armády s upřímným přesvědčením, odchod z ní s hlubokým roztrpčením v duši. Podal jsem jménem svým, ale i jménem své matky a sestry rozhodný a zásadní protest na MNO, odsuzující nestoudné zařazování padlých bojovníků protihitlerovského zápasu do společenských tříd a pronásledování jejich pozůstalých rodin. (matce byla současně snížena vdovská penze na polovinu). Je lehce domyslitelné, že má další služební hodnocení byla mému osobnímu postoji úměrná. Po mých ročních, mnohokrát opakovaných urgencích, z nichž poslední jsem adresoval přímo ministru A. Čepičkovi, byl jsem k 15. 7. 1954 z armády propuštěn. V závěrečném posudku tehdejšího velitele VTA Brno, gen. Miroslava Šmoldase, bylo kromě obligátních frází o malém třídním uvědomění a ignorování organizací KSČ a ČSM v armádě, také konstatování : „ Je podle svého jednání solidární s matkou, která se neprojevuje pokrokově...“ Akci proti „kapitalistickým“ důchodcům završila prezidentem Zápotockým nejdříve dementovaná, ale následně **dnem 30. května 1953 provedená měnová reforma**, která přinesla obecné ožebračení.

Po skončení aktivní vojenské služby jsem pracoval jako dělník uhelného průzkumu v Trutnově a od září 1954 jako řidič z povolání u různých zaměstnavatelů v České Lípě, kde jsem se 11. 9. 1954 oženil. Celkové politické uvolnění po známém XX sjezdu KSSS mi poskytlo šanci uplatnit se jako pedagog v učňovském školství, i když ani tento můj „přerod“ nebyl zpočátku bezproblémový. Zkušenosti dosud prožitých let mi byly koncem let šedesátých jasnou odpovědí na otázku, zda je totalitní systém nadvlády komunistické strany, za existence sovětské východoevropské nadvlády, vůbec reformovatelný.

Dnes, po čtyřech desítkách let „přeformování“ lidského vědomí a svědomí, je současné mladé a střední generaci těžko pochopitelné, že v padesátých letech žili také lidé, kteří z čs. armády odcházeli na vlastní žádost, fyzicky zcela zdraví a plni mladistvého elánu, formou osobního protestu proti všedeformující bezohledné třídní diktatuře. V těch dobách bylo dobrovolné opuštění hmotně zajištěného postu vzácnou výjimkou . . .

JAZ